

Gäller för: VE Bild o funktionsmed

Giltig från: 2025-02-17

Innehållsansvar: Arthur Adelved, (artad1), Processchef

Giltig till: 2027-02-17

Granskad av: Andreas Engström, (anden9), Sjukhusfysiker

Godkänd av: Christian Göransson, (chrgo6), Verksamhetschef

Berättigandebedömning för BFM personal - strålsäkerhet

Förändringar sedan föregående version

Förlängt giltighetsdatum. Mindre justering av textinnehåll.
Justering av länkar.

Bakgrund och syfte

I enlighet med Strålsäkerhetsmyndigheten författningssamling ska all bestrålning vara berättigad. Med berättigande avses att den medicinska bestrålningen ger en nytta för patienten, med hänsyn tagen till den diagnostiska informationen eller det terapeutiska resultatet, som är större än den skada som bestrålningen beräknas förorsaka.

En kliniskt välmotiverad undersökning är således alltid berättigad och ska genomföras.

Förutsättningar

Remiss för radiologisk, odontologisk och nuklearmedicinsk undersökning med joniserande strålning ska innehålla relevanta fakta och status samt frågeställning så att verksamhetens medicinska personal skall kunna bedöma att undersökningen är berättigad och välja rätt undersökningsmetod samt prioritera när undersökningen skall utföras.

Undantagsvis kan icke medicinsk personal såsom sekreterare utföra prioritering och bokning av undersökning utan att berättigandebedömning har skett.

De undantag som sker när icke medicinsk personal utför prioritering utan föregående berättigandebedömning är reglerat.

Ansvar

Remittenten ansvarar för att remissen för radiologisk undersökning med joniserande strålning lämnar tillräcklig information för att verksamheter inom Bild och Funktionsmedicin (BFM) ska kunna bedöma att undersökningen är berättigad och välja rätt undersökningsmetod. Detta innebär bland annat att ha inhämtat tidigare diagnostisk information och efterhört om graviditet föreligger hos fertila kvinnor.

Inom Bild och Funktionsmedicin ansvarar verksamhetschef i samråd med innehavare av radiologisk ledningsfunktion och sjukhusfysiker.

Avgränsningar

Medicinsk personal inom Bild och Funktionsmedicin, Radiologi inom SkaS

- Inom radiologin verksamma läkare, tandläkare
- Inom radiologin verksamma röntgensjuksköterskor
- Inom nuklearmedicin verksamma läkare
- Inom nuklearmedicin verksamma biomedicinska analytiker/röntgensjuksköterskor/sjuksköterskor

Utförande

Berättigandebedömning utförs i samband med:

- **Prioritering:** Utifrån anamnes och angiven status samt önskad undersökning. Signaturen på den som prioriterar visar vem som utfört bedömningen.
- **Undersökning:** Primär eller förnyad bedömning utifrån befintlig och eventuell information. Undersökaren visar med sin godkännande signatur att bedömning är utförd.

Berättigandebedömning omfattar att:

- Alla nya metoder eller tillämpningar av medicinsk bestrålning ska ha bedömts vara berättigade innan de används allmänt.
- Om graviditet föreligger eller inte kan uteslutas, ska särskild uppmärksamhet riktas mot skydd av det ofödda barnet. Hänsyn ska tas till den förväntade dosen till fostret, till hur brådskande bestrålningen är och om det finns alternativa metoder utan joniserande strålning.
- Avstå undersökning när diagnostiskt behov inte finns.

- Överföra till annan metod (med lägre eller utan joniserad strålning) när så är möjligt/lämpligt.
- Undvika dubbelundersökningar genom att kontrollera och avgöra om redan utförd/nyligen genomförd undersökning (från eventuellt annan vårdgivare) kan användas/svara på frågeställningen (till exempel bedömning av ländrygg på DT-buk).
- Kontrollera om det finns ytterligare remiss på lika/likartad undersökning. Eventuellt kan aktuell undersökning behöva modifieras. Tillse att eventuella dubbelremisser avbokas om detta har missats vid prioriteringen.
- Undvika dubbelundersökningar genom att kontrollera om det finns en nyligen genomförd undersökning som kan svara på frågeställningen.
- Vid oklarhet/svårighet i berättigande bedömningen överföra till eller diskutera frågan med lämplig person (ex radiolog eller remittent).
- Vid diskrepans mellan önskade undersökningar och beskriven anamnes, status och/eller frågeställning diskutera frågan med lämplig person (till exempel radiolog, remittent eller patient/anhörig när denna/denne redan är på BFM) för att kunna ändra, lägga till eller ta bort undersökning.
- Vid granskning och diktering av undersökning ska adekvat bild- och textmaterial från tidigare utförda undersökningar användas för jämförelse så att inte behov av onödig kontrollundersökning eller dylikt uppstår.
- Den som utlöser strålkälla är alltid skyldig att dessförinnan ha utfört en berättigandebedömning oavsett om det är gjort dessförinnan eller ej. Med godkännande signatur på undersökningen visar undersökande medicinsk personal att man har gjort bedömningen.
- Vid bedömningen om en person som utanför sin yrkesutövning hjälper och stöder en patient och medvetet exponeras är berättigad, ska patientens behov och andra medmänskliga hänsynstaganden vägas in. Berättigandebedömningen ska således likaså ta hänsyn till den hjälpande och stödande personen.
  - Om föräldrar till sjuka barn ska exponeras, kan barnets behov ha avgörande betydelse för bedömningen. Det kan därför vara

möjligt att tillåta en högre risk än normalt för en förälder.

Relaterad information

Rutin Berättigandebedömning Yrkesspecifik, rutin för vilka undersökningar riktlinjen gäller.

Uppföljning, utvärdering och revision

Innehavare av radiologisk ledningsfunktion, sjukhusfysiker och processchef eller motsvarande

Arbetsgrupp

Radiologisk ledningsfunktion, RALF, SkaS

Sjukhusfysiker och strålsäkerhetsexpert, SkaS

Käll- och litteraturförteckning

[SSMFS 2018:5. Strålsäkerhetsmyndighetens allmänna råd om tillämpningen av föreskrifterna om medicinska exponeringar.](#)

[Regional medicinsk riktlinje:](#)

[Remissregler för bild- och funktionsmedicin](#)

Information om handlingen

Handlingstyp: Riktlinje

Gäller för: VE Bild o funktionsmed

Innehållsansvar: Arthur Adelved, (artad1), Processchef

Granskad av: Andreas Engström, (anden9), Sjukhusfysiker

Godkänd av: Christian Göransson, (chrgo6), Verksamhetschef

Dokument-ID: SKAS9700-757502554-51

Version: 11.0

Giltig från: 2025-02-17

Giltig till: 2027-02-17